

Dünyada sert çekirdekli meyve türleri içinde çok yaygın olarak yetiştiriciliği yapılan şeftalinin (*P. persica*) ana vatanı Doğu Asya ve Çin'dir. Şeftali değişik iklim şartlarına en fazla uyum gösteren meyvelerden birisidir. Bu durum bu türün dünya üzerinde geniş ölçüde yayılmasında önemli bir etki yapmıştır.

Ülkemizin değişik ekolojilere sahip olması, erken verimlilik, taze tüketimin yanı sıra meyve suyu ve konserve olarak işlenebilmesi ara tarım bitkisi olarak kullanılabilmesi, çeşitliliğin fazlalığı ve son yıllarda şeftalinin iyi pazar fiyatı oluşturması şeftali tarımını önemli bir hale getirmiştir. Şeftali yetiştiriciliğinin yapıldığı bölgeler içerisinde Akdeniz Bölgesi'nde erkenci şeftali yetiştiriciliği öne çıkarken, Marmara Bölgesin'de orta, orta geç ve geçici çeşitler öne çıkmaktadır. 2020 yılı Türkiye şeftali ve nektarin üretim miktarı 892.048 ton'dur.

Döllenme Biyolojisi

Şeftali çeşitleri genellikle kendine verimlidir. Sadece J.H. Hale gibi çiçek tozu morfolojik kısırlığı olan çeşitler tozlayıcı bir çeşide gereksinim duyarlar. Şeftalinin tozlanmasında arılar ve böcekler rol oynamaktadır.

İklim İsteği

Şeftali değişik iklim şartlarına uyabilen bir meyve türüdür. Yetiştiriciliği sınırlayan

faktörlerin başında düşük kış sıcaklığı, çeşidin soğuklama gereksinimi, ilkbahar geç donları ve düşük yaz sıcaklıkları gelmektedir. Sıcak iklimlerde 1500 m'ye kadar yetiştiği görülür. Kış sıcaklığının -18 °C ile -20 °C'ye düştüğü yerlerde gözler ve sürgünler donar, -25 °C'de ise ağaçlar donar. Bununla birlikte oluşabilecek düşük sıcaklığın süresi donun olduğu dönemlerdeki ağacın fizyolojik durumu ağacın dondan etkilenmesinde önemli rol oynar. Redhaven çeşidi dona en fazla dayanıklı çeşittir. Şeftali çeşitlerinin kış soğuklama gereksinimi 250 ile 1250 saat arasında değişmektedir. Çeşitler kış soğuklama gereksinimini karşılayamadığı zaman çiçek tomurcuklarını ve çiçeklerini döker, ilkbaharda çiçeklenme gecikir ve düzensiz olur. Şeftali erken çiçek açan meyve türü olması nedeniyle ilkbahar geç donlarından zarar görürler. Çiçekler açıldıktan sonra oluşabilecek bir don olayı, çiçekleri dondurur. Çiçek tomurcukları açılmadan önce -5 °C ve -6 °C'de zarar gördükleri halde, açılma sonrasında -3 °C'de donmaktadır, ayrıca küçük meyvelerin de zararlandığı gözlenmiştir. Türkiye'de şeftali yetiştiriciliğinde yaz sıcaklığı yönünden bir problem yoktur.

Toprak İsteği

Şeftali için toprak isteği söz konusu olunca kullanılan anacın isteği göz önüne alınmalıdır. Şeftali şeftali çöğürü üzerinde süzek, kumlu, killi, tırlı, milli, çakıllı ve çabuk ısınan alüvyal toprakları sever. Toprak pH'sı 6-7 arasında olması gerekir. Ağır, nemli ve soğuk olan killi topraklar şeftali yetiştiriciliği için uygun değildir.

Çoğaltma

Şeftali fidanları, aşı ile çoğaltılırlar. Fidanların elde edilmesinde en çok durgun "T" göz aşısı kullanılır. Yeşil çelik ve odun çeliği ile de üretilebilir ancak ekonomik değildir.

Şeftali Anaçları

Tohum Anaçları

Tohum anacı olarak genelde şeftali çöğürü kullanılır bunun yanı sıra erik, kayısı, badem çöğürleri ile Nemaguard ve GF 305 tohum anaçları kullanılabilir.

Klonal Anaçlar

Klonal anaçlar kolayca elde edilebilir olmaları yanında, gelişme kuvveti ile topraktan kaynaklanan hastalıkların kontrolü ve ağaçların erken meyveye yatması bakımından bazı avantajlar sağlarlar.

En Çok Kullanılan Klon Anaçlar

GF-677: *P.persica* (Şeftali) x (Badem) *P.amygdalus* melezidir. Çok kuvvetli olup, nematoda dayanıklıdır. % 12- 13 aktif kireç bulunduran topraklarda kullanılabilir

Garnem (GxN): Garfi x Nemared (*P. amygdalus* x *P. persica*) melezidir. GF-677 anacına benzer kuvvette gelişir. Demir klorozuna dayanıklıdır. Ağır topraklarda daha iyi sonuç verir.

Bahçe Tesisi

Şeftali gelişimini kısa sürede tamamlayan ve erken meyveye yatan bir bitkidir. Toprağın iyi işlenip hazırlanması gerekir. Dikimden önce bahçe yerinde derin ve yüzeysel toprak işlemesi yapılmalıdır. Son sürümle birlikte dekara 1–2 ton yanmış çiftlik gübresi verilmelidir. Şeftali bahçeleri genel olarak 1 yaşlı fidanlarla kurulur. Fidan dikimi tercihen sonbaharda yapılır, kışı soğuk geçen yerlerde ise ilkbaharda yapılabilir. Fidanların kökleri sökülürken zedelenmemeli ve koparılmamalıdır. Aşı bölgesi toprak yüzeyinden 5–10 cm. yukarıda kalmalıdır. Gövde yüksekliği isteğe bağlı olup, ortalama 60–70 cm yükseklik uygundur. Dikim aralığının belirlenmesinde; iklim, toprağın kuvveti, anaç, çeşidin büyüme gücü gibi faktörler dikkate alınmalıdır.

Sulama

Sert çekirdekli meyve türleri arasında suya en çok gereksinim duyan türdür. Meyvelerde çekirdek oluşumundan sonra suya daha fazla ihtiyaç vardır. Meyve hasadından önceki sulamalar meyvelerin irileşmesini, renklerin parlaklaşmasını sağlar.

Gübreleme

Şeftali ağaçları çabuk gelişen ve çok verimli ağaçlardır. Çabuk gelişme ve yüksek verimde iyi bir beslenmeyi gerektirir. Gübreleme oranı; ağacın yaşı, verim durumu, topraktaki besin maddeleri miktarı ve ekoloji ile yakından ilgilidir. Bu nedenle yapılacak yaprak ve toprak analizleri doğrultusunda en ekonomik ve en uygun gübreleme yapılmış olacaktır.

Budama

Şeftali ağaçları diğer meyve ağaçlarına göre daha fazla budama ister. Bunun nedeni meyvelerin 1 yıllık dallarda teşekkül etmesidir. Her yıl düzenli ürün alınabilmesi için, yeterli miktarda yıllık sürgün olmalıdır.

Tüm meyvelerde olduğu gibi şeftalide de ilk yıldan itibaren uygun şekil verilmeli ve sonraki yıllarda da bu şekil korunmalıdır. Bu nedenle meyve ağaçlarına şekil vermeden önce yetiştirilmek istenen çeşidin, bazı fizyolojik

özellikleri, yetiştirileceği ekolojik şartlar ve ekonomik kriterler de iyi incelenmelidir. Nemli bölgelerde genellikle Goble sistemi, kurak bölgelerde değişik doruk dallı gibi sistemler kurulabilir.

Seyreltme

Şeftali ağaçlarında meyve seyreltmesi daha çok elle yapılır. Elle seyreltmeden başarılı sonuç alınabilmesi için, seyreltme zamanının iyi saptanması gerekir. Erkenci çeşitlerde çekirdek sertleşmeye başladığı zaman; her 15–20 cm de bir meyve ve her meyveye 40 - 60 yaprak düşecek şekilde yapılmalıdır.

Hasat ve Depolama

Şeftali ağaçlarında hasat çeşidin kendine özgü renginin oluşması ile 2–4 gün arayla 3–4 defada toplanır. Şeftali meyvesi genellikle depolanmaz ancak pazar sıkıntısı olduğu zamanlarda pazarda dengeyi sağlamak için 0 °C’de %85–90 nispi nemde 2–4 hafta saklanabilir.

Hastalık ve Zararlılar

Yaprak kıvrıklığı (Klok), Kloroz (Demir noksanlığı), Monilya, Yaprakdelen, Külleme şeftalide en çok karşılaşılan hastalıklardır. Kırmızı Örümcek, Akdeniz Meyve Sineği, Trips, Şeftali kabuklu biti ise en çok karşılaşılan zararlılardır.

Uygun doz ve zamanında ilaçlama programı yapılarak hastalık ve zararlı sorunlarını ortadan kaldırabilir ya da en aza indirilebilir.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📠: 0 324 518 00 80

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Şeftali Yetiştiriciliği

Hürü ALTAN
Ziraat Yüksek Mühendisi

Mersin-2022